

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Erfgoed en Kunsten
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Datum

Betreft **Addendum bij de Erfgoed Deal**

Inleiding

In de Erfgoed Deal staat de ambitie centraal om de relatie tussen erfgoed en de inrichting van de leefomgeving te versterken. In de huidige tijd waarin we onze leefomgeving vergaand moeten aanpassen aan klimaatverandering, nieuwe energienetwerken en verstedelijking kan cultureel erfgoed houvast bieden. De Erfgoed Deal streeft naar een zorgvuldig vormgegeven leefomgeving, waarin ons verleden tastbaar is en waar we ons – ook in de toekomst – verbonden mee voelen. In totaal dertien partijen¹ hebben de handen in één geslagen om vanuit deze overtuiging samen te werken aan een waardevolle leefomgeving: de Erfgoed Deal.

De Erfgoed Deal bevat de gezamenlijk ontwikkelde visie en ambitie ten aanzien van de waardevolle leefomgeving van de toekomst, maar biedt tegelijkertijd ook een praktische handleiding voor de partijen om daar invulling aan te kunnen geven. Ook wordt omschreven hoe de partijen willen gaan samenwerken en met welke gedeelde waarden ze daarbij rekening willen houden. Het is van belang te benadrukken dat de Erfgoed Deal een uiting is van dit gezamenlijk streven waarin alle betrokken partijen zich herkennen en waarvoor ze zich willen inzetten en géén contract waarmee de partijen elkaar binden. Vertrouwen en samenwerking staan centraal.

Ook voor initiatiefnemers en partijen buiten de Erfgoed Deal fungeert de Erfgoed Deal als praktische handleiding, bijvoorbeeld wanneer men een beroep wil doen op ondersteuning vanuit de Erfgoed Deal. Op deze wijze kunnen ze kennis nemen van de gezamenlijke waarden die worden nagestreefd en kunnen ze daarbij aansluiten en zo bijdragen aan het behalen van de doelen.

Omdat zowel het Rijk, IPO als VNG partners zijn in de Erfgoed Deal is gebleken dat nadere duiding en uitleg van de gezamenlijke waarden van de Erfgoed Deal wenselijk is gezien in het licht van de Financiële-verhoudingswet. Meer specifiek gaat het om de relatie met het gewenste gebruik van het instrument

¹ De Erfgoed Deal is een samenwerkingsverband van OCW, BZK, IenW, LNV, IPO, VNG, de Federatie Grote Monumentengemeenten/Bestuurlijk Platform Erfgoedgemeenten, de Federatie Instandhouding Monumenten, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, LandschappenNL, Rijksvastgoedbedrijf en de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit.

decentralisatie-uitkering(en). Daarbij mag het Rijk geen voorwaarden stellen aan gemeenten en provincies anders dan over de wijze van verdeling en vaststelling van het volume van de financiële bijdrage. In de Erfgoed Deal is bewust gekozen voor het instrument van decentralisatie-uitkeringen. Dit omdat dit instrument juist zo goed past bij de geest van de Erfgoed Deal, waarin partijen het vertrouwen voor gezamenlijk optrekken uitspreken. Daar hoort bij dat de richtlijnen en waarden zoals genoemd in de Erfgoed Deal enkel gezien moeten worden als nastrevenswaardig en niet gelezen moeten worden als voorwaarden.

Op een aantal aspecten wordt hieronder nader ingegaan.

Matching

Voor de Erfgoed Deal heeft de minister van OCW een bedrag van in totaal 20 miljoen euro beschikbaar gesteld vanuit de middelen van het Regeerakkoord. In de Erfgoed Deal wordt op meerdere plekken gesproken over matching van rijks gelden door provincie en gemeenten. Zoals hierboven aangegeven gaat het hierbij om een streven van alle partijen om dit te bereiken. In lijn daarmee is in de praktijk de uitvoering van de Erfgoed Deal zo vormgegeven dat juist het Rijk (via decentralisatie-uitkeringen) bijdraagt aan projecten die worden voorgedragen door gemeenten en/of provincies. Het programmabureau Erfgoed Deal helpt aanvragers en medeoverheden met kennis en kunde bij het opstellen en voordragen van kwalitatief goede aanvragen zodat deze zo veel mogelijk bijdragen aan de doelen van de Erfgoed Deal. De bijdrage van het Rijk is ongeconditioneerd, dat wil zeggen dat er geen voorwaarden verbonden worden aan de ter beschikking stelling van de bedragen aan gemeenten en provincies. De stuurgroep Erfgoed Deal stemt in met de voorstellen die via het programmabureau bijeen worden gebracht. De stuurgroep vormt zich daarbij een mening over de mate waarin het totaal van de projecten bijdraagt aan de realisatie van de doelen van de Erfgoed Deal en adviseert daarin het programmabureau. Dit kan aanleiding zijn voor het programmabureau om bijvoorbeeld extra ondersteuning te organiseren mocht de stuurgroep van mening zijn dat de doelen niet gehaald worden.

Organisatie en samenwerking

De Erfgoed Deal en het opstellen en uitvoeren van het jaarlijkse uitvoeringsprogramma vragen om een goede ondersteuning. Daarvoor is een programmabureau en een stuurgroep opgericht.

Voor het programmabureau hebben de VNG, IPO, de FIM en de RCE formatie geleverd. De kosten die hieruit voortvloeien voor IPO en VNG worden vanuit het (rijks)budget voor de Erfgoed Deal gefinancierd, waarbij IPO en VNG streven naar matching.

Het programmabureau staat onder leiding van een vanuit een gemeente gedetacheerde programmaleider. Het is een bewuste keuze geweest op basis van de wens van de betrokken Erfgoed Deal-partijen om de medeoverheden – in dit geval de gemeentelijke overheid – hierin het voortouw te laten nemen. Deze keuze zorgt er tevens voor dat het Rijk voldoende afstand heeft tot het uitvoeringsproces. Het programmabureau kan te allen tijde een beroep doen op een ondersteuningsgroep waarin inhoudelijke deskundigen van alle aangesloten partijen deelnemen. Het programmabureau is door de medeoverheden en andere partijen gevraagd om een open houding aan te nemen en actief mee te denken met initiatiefnemers om zo betere projecten te krijgen die maximaal bijdragen

aan de gezamenlijke doelen. Zo biedt het programmabureau initiatiefnemers bijvoorbeeld de mogelijkheid tot het geven van een pitch over hun project om zo input en reflectie op te halen. Aanvragen kunnen daarmee worden verrijkt en verbeterd. De eerste ervaringen met deze werkwijze worden als zeer positief ervaren door zowel het programmabureau als de aanvragers.

Onze referentie
19867204

Bij de oprichting van de stuurgroep heeft OCW – mede op verzoek van de partners – het initiatief genomen wat heeft geresulteerd in het voorzitterschap van de Directeur Generaal Cultuur en Media (DGCM) van de stuurgroep. OCW heeft vertrouwen in de samenwerking met het programmabureau en de partners en vindt het daarom wenselijk om daarin een stap terug te doen. Hiermee wordt ook beoogd om de schijn van sturing op de besteding van de (rijks)middelen via de decentralisatie-uitkeringen weg te nemen. Om die reden is de DGCM met ingang van 2020 als voorzitter teruggetreden en zal een onafhankelijk voorzitter worden aangesteld. Vanwege kennis en expertise zal de directeur kennis en advies van de RCE wel blijven deelnemen aan de stuurgroep.

Inhoudelijke doelen

Zowel in het hoofdstuk over Financiën en looptijd als in de Annex van de Erfgoed Deal worden op meerdere plekken uitspraken gedaan over de inzet van de financiële middelen. Het gaat ook in dit geval niet om voorwaarden die gekoppeld zijn aan de verstrekking van de (rijks)middelen aan de voorgedragen projecten. In een aantal gevallen wordt hiermee uitdrukking gegeven aan de inhoudelijke doelen die door de Erfgoed Deal worden nagestreefd. Deze doelen zijn vooral gericht op de versterking van (de rol van) erfgoed bij de inrichting van onze leefomgeving. Zo is een aantal inhoudelijke thema's aangegeven en wordt ook een streefaantal uitvoeringsprojecten genoemd die vanuit de Erfgoed Deal kunnen worden ondersteund. Hiermee wordt invulling gegeven aan een inhoudelijk doel, namelijk het vormen van een uitvoeringspraktijk waarin erfgoed en de leefomgeving – ook na de looptijd van de Erfgoed Deal – nauw met elkaar verbonden zullen blijven. Daarbij is tevens een indicatie aangegeven van de omvang van de beoogde projecten. Hiermee wordt uitdrukking gegeven aan het inhoudelijke doel om te komen tot een opschaling van de uitvoeringspraktijk (meer erfgoed in meer én grotere projecten). Ook wordt aangegeven dat onder meer restauratie van monumenten buiten de scope van de Erfgoed Deal valt. Hiermee wordt beoogd aan te geven dat voor deze activiteit al bestaande regelingen voorhanden zijn die door partijen kunnen worden benut. Dubbele financiering voor hetzelfde doel is uiteraard minder efficiënt.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Ingrid van Engelshoven